

ДОСВІД МІЖНАРОДНОЇ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОЇ ТА ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯРОСЛАВИ СТЕЦЬКО

Любов ОТРОШКО

orcid.org/0000-0002-1204-7493

молодший науковий співробітник

НДІ українознавства КНУ імені Тараса Шевченка

email: otroshkoliubov@gmail.com

Анотація. Узагальнено та актуалізовано знання про міжнародну національно-патріотичну та громадсько-політичну діяльність Я. Стецько, проаналізовано її участь у національно-визвольній боротьбі та особистий внесок у розвиток української публічної дипломатії, становлення української політичної нації і української державності (середина ХХ – початок ХХІ ст.).

Ключові слова: Україна, українці, Ярослава Стецько, міжнародна діяльність, українська політична нація.

Постановка проблеми. Згідно з положеннями українознавчої концепції П. Кононенка, українознавство є «системою наукових інтегративних знань про Україну і світове українство як цілісність, як геополітичну реальність, що розвивається в цілісності простору і часу» [5, с. 5]. Предметом українознавчих досліджень є «феномен українства, закономірності, досвід і уроки його етно-, націє-, державотворення, матеріального й духовного життя, формування і розвитку етнічної території України» [5, с. 6]. Тому одним із першочергових завдань для дослідників є вивчення та осмислення досвіду патріотів-професіоналів світового рівня, які зуміли поєднати особисті морально-етичні якості з національно-державницькою та громадсько-політичною діяльністю, своїми ідеалами та прагненнями сприяли становленню громадянського суспільства та політичної нації в Україні [5, с. 6–7].

Українська нація як громадянська та

політична спільнота являє собою «...досить численне об'єднання людей, яке в цілому досягло стану політичного життя і має волю до суверенного буття та розвитку, тобто є суб'єктом у ставленні до себе та до інших націй і народів» [23, с. 24; 30]. Варто наголосити, що завдяки видатним борцям за незалежність, таким як Євген Коновалець, Андрій Мельник, Степан Бандера, Роман Шухевич, Ярослав Стецько, Ярослава Стецько та ін., українська суверенна європейська держава у кінці ХХ ст. все ж відновила свою геополітичну суб'єктність на світовій політичній арені і щодня це доводить [22]. Зокрема, те, що українська нація здатна самостійно приймати рішення про подальший вектор розвитку демократії та може стати членом військово-політичних блоків, що спільно захищають свої культурні, національні та державні кордони. Хоча цю державницьку проєвропейську візію не сприймає та відкидає сусідня російська неоімперія, що завжди

прагнула взяти Україну під свій контроль і вже протягом 10 років здійснює окупацію, анексувавши АР Крим та тимчасово захопивши частини Луганської та Донецької областей. Україна вже понад 1000 днів дає відсіч повномасштабній збройній окупації путінським режимом українських територій завдяки політичній волі та згуртованості громадянського суспільства у боротьбі за збереження геополітичної суб'єктності держави.

Під загрозою російської окупації та геноцидній політиці кремля щодо українського народу фундаментальним завданням українознавства є переосмислення досвіду боротьби провідників українського народу за політичну, національну, культурну, державну незалежність та свободу. В основу боротьби учасниками національно-визвольних змагань був закладений один мотив – це збереження національної самостійної та суверенної держави України і недоторканності її кордонів. В умовах сучасної російсько-української війни у захисників мотив – той самий. Враховуючи зміни характеру міжнародних відносин, що склалися у зв'язку із неспровокованим нападом Росії на Україну, і парадигми міждержавного співробітництва з Україною в рамках стратегічного партнерства та можливого вступу до військово-політичних блоків, виникла потреба переосмислити досвід та місію провідників-державників, виявити їх особистий внесок у розбудову Української держави та вплив на формування свідомої громадянської позиції патріотів-сучасників у боротьбі проти російської окупації українських територій та геноцидній політиці російського уряду щодо українського народу.

Актуальність проблеми. Для

національно-патріотичного виховання, особливо в умовах сучасної російсько-української війни, важливо актуалізувати знання про особистий вагомий внесок борців за відновлення української державної незалежності, розбудову української публічної дипломатії та становлення української політичної нації, зокрема такої легендарної постаті, як Я. Стецько. Це дослідження дає можливість засвоїти історичний урок, суть якого полягає у тому, що протистояння російській окупації та боротьба за збереження геополітичної суб'єктності Української держави можливі, потрібні і важливі для українців на всіх рівнях міжнародного співробітництва. Міжнародна громадсько-політична діяльність Я. Стецько є яскравим прикладом національно-визвольної боротьби проти російського поневолення, цей досвід треба вивчати задля формування свідомої національно-патріотичної позиції у боротьбі громадян за збереження Української держави та політичної нації, щоб не повторювати помилок минулого.

Мета дослідження – узагальнити та проаналізувати основні напрями міжнародної національно-патріотичної та громадсько-політичної діяльності Я. Стецько, охарактеризувати її особистий внесок у становлення української публічної дипломатії, розбудову Української держави та української політичної нації в середині ХХ – на початку ХХІ ст.

Джерельна база та історіографія. Основними історичними джерелами особового походження є праці про Я. Стецько. Це статті про неї у наукових, науково-популярних та періодичних виданнях, спогади, автобіографічні записи, архівні документи, установчі (партійні) текстові матеріали, фото-, відео-,

аудіовізуальні матеріали, партійні та галузеві архіви, музейні фонди, інтернет-ресурси та ін.

Працею, в якій охарактеризовано основні напрями національно-патріотичної та громадсько-політичної діяльності Я. Стецько, зокрема й міжнародної, є збірка «Слава Стецько – донька української нації. Спогади сучасників» (2011) в упорядкуванні М. Чепіжко та В. Чепіжко, у якій опубліковані спогади, думки і враження, отримані під час співпраці чи зустрічей з нею І. Губки, М. Базельюк, М. Білого, Л. Брацюнь, С. Жижка, О. Каменюка, Б. Кожина, П. Кононенка, Р. Круцика, Є. Лупакова, М. Магаса, Л. Максимець, Є. Марчука, В. Овчарука, В. Огризка, Д. Павличка, В. Проценка, В. Рога, В. Сергійчука, О. Скіпальського, В. Сніжка, В. Ткача та О. Чешкова. Книга доповнена фото В. Саквука, Є. Власова, М. Лісового та світлинами з власних архівів авторів [21].

Важливим документальним джерелом є колективна монографія «Вірна дочка України. Слава Стецько: життєпис у боротьбі», підготована авторами Б. Мельничук, М. Сагайдак, В. Уніят (2011) [6]. Джерелом для дослідників є автобіографія Я. Стецько «Слава Стецько. Жінка, яка творила незалежну Україну», літературний запис якої здійснив Д. Куделя – дослідник історії Організації Українських Націоналістів (далі – ОУН) з Дніпропетровська (2021) [28]. У колективній монографії «Українки в історії ХХ–ХХІ століття» (2012) Н. Міщанчук розміщено розділ про неї [7]. Короткі відомості про діяльність Я. Стецько містяться у довідково-біографічних виданнях та енциклопедичних словниках [24; 25; 26; 27; 29]. Деякі аспекти міжнародної діяльності розкрито у монографії

«Нарис історії Антибольшевицького блоку народів» (2021) [19].

Ряд наукових та науково-популярних статей, в яких згадується дипломатична діяльність Я. Стецько, опубліковано такими авторами: С. Багрянний «Від АБН – до фронту народів, що зазнали агресії з боку Росії» [2]; Л. Романишин «Ярослава Стецько: життя і діяльність» [20]; Л. Отрошко «Громадсько-політична діяльність Слави Стецько в контексті етнокультурних процесів в Україні у період від середини 80-х років ХХ ст. до початку 2000-х років» [12]; «Історіографічний огляд праць, присвячених життю і діяльності Ярослави Стецько в контексті етнокультурних, державотворчих та націєтворчих процесів в Україні» [13]; «Парламентська діяльність Слави Стецько: державотворчі та етнокультурні аспекти (початок 1990-х – початок 2000-х)» [16]; Н. Позняк, О. Хоменко «Про громадсько-політичного діяча Ярославу Стецько» [17] та ін.

Різні аспекти її міжнародної діяльності згадуються у періодичних виданнях (газетах) такими авторами, як: С. Багрянний «Якби Слава Стецько була з нами, то вела б у бій проти російських окупантів» («Шлях перемоги» від 20 травня (№ 20) 2015. С. 2); Т. Батенко «Вічна революціонерка» («Поступ» від 13–14 травня 2000, № 84 (528). С. 7); В. Береза «Двадцять три спогади про Славу» («Шлях перемоги» від 7 вересня 2011, № 36. С. 6); Б. Борович «Жінка. Легенда. Символ. В Україні відзначили 100-річчя з дня народження Ярослави Стецько» («Галічина». Інтернет-ресурс від 15 травня 2020); К. Дорошенко «Вона пішла переможницею» («День» від 13 березня 2017); М. Вишня «Слава Стецько: життя справжньої жінки» («Українське слово»

від 11–17 березня 2015, № 10. С. 7); Волович О. «Славна дочка України Ярослава Стецько» («Новини Кіровоградщини» від 19 травня 2020); К. Вустич «Провідниця: «Я щаслива, що провела життя не на кухні» – Я. Стецько» («Бережанське віче» від 14 травня 2010. С. 5); Я. Гулько «Легендарне подружжя Стецьків» («Тернопіль вечірній» від 11 лютого 2009. С. 17); В. Заєць «А ти, славна Україно, не забудь за мене!..» («Нація і держава» від 16 травня 2005. № 80); С. Зятьєв «Це жінка незламної сили духу...» («Українське слово» від 19–25 травня 2010. С. 2); О. Івченко «Олексій Івченко про Славу Стецько і КУН» («Нація і держава» від 18 жовтня (№ 42) 2012. С. 5); О. Каменюк «Ї життям була Україна» («Вільне життя» від 10 березня 2007. С. 3); О. Каменюк «Чи ж заграє українська кров?» («Вільне життя» від 11 березня 2011. С. 6); Д. Лучка «Славі Стецько – 90!: Репортаж з рідної домівки Слави Стецько у с. Романівка Тербовлянського району» («Нова Тернопільська газета» від 19–25 травня 2010. С. 1); В. Манько «Я буду боротись за Україну до останнього подиху життя» («Шлях перемоги» від 26 травня 2010. С. 3); М. Ониськів «Жила Україною: [громад.-політ. діячка Слава Стецько]» («Свобода» від 12 березня 2008. С. 3); Т. Процев'ят «Мить Слави: спогад на 13-ту річницю дороги у краші світи Ярослави Стецько» («Україна молода» від 25–26 березня 2016. № 37. С. 5); В. Рог «Слава Стецько: життя з вірою в Україну» («Шлях перемоги» від 13 березня (№ 10) 2013. С. 1); Г. Садовська «Людина чину і твердих переконань» («Вільне життя плюс» від 15 березня 2013. № 21. С. 5); «Хай забудеться моє ім'я, але хай живе вічно Україна» («Вільне життя» від 19 березня 2008. С. 6); О. Скотникова

«Жінка-легенда Ярослава Стецько – символ боротьби за незалежність України» («Україна молода» від 16 серпня 2011, № 143. С. 12); Терещук Г. «Голова ОУН Ярослава Стецько – жінка, яка творила незалежну Україну» («Радіо Свобода» від 14 травня 2021); Я. Тракало «Вона несла ідею незалежності в народ ...»: учора в Києві відзначили десяти роковини з дня смерті Ярослави Стецько» («Україна молода» від 13 березня (№ 38) 2013. С. 2) та ін.

Величезний обсяг інформації про міжнародний характер діяльності Я. Стецько також міститься у друкованих виданнях, збірках документів та установчих документах і матеріалах, різних інших періодичних та неперіодичних виданнях міжнародних та українських політичних організацій, а також в архівах, зокрема, у Галузевому державному архіві Служби зовнішньої розвідки України, архівах ОУН та Конгресу Українських Націоналістів (далі – КУН), що ще потребують дослідження [1; 4; 9].

Для впровадження українознавчих знань та національно-патріотичного виховання української молоді в умовах російсько-української війни велике значення мають музейні фонди, які водночас виконують функцію збереження та представлення для широкої аудиторії матеріальних пам'яток про певну історичну постать або період історії та культури України. Зокрема, в с. Юшківці (Львівщина) є музей, присвячений визвольній боротьбі українського народу, а саме віртуальна 3D версія експозиції музею, присвячена Славі Стецько [8].

Окремі положення щодо осмислення міжнародної національно-патріотичної та громадсько-політичної діяльності Я. Стецько були розглянуті протягом

2023 – 2024 рр. у межах держбюджетної прикладної НДР «Українознавство у впровадженні національно-патріотичного виховання в освітній та гуманітарний простір України в умовах російсько-української війни» (№ держреєстрації 0123U100536), зокрема у матеріалах всеукраїнських та міжнародних конференцій [10; 11; 14; 15].

Виклад основного матеріалу. Ярослава Стецько (в дівочтві – Ганна-Євгенія Йосипівна Музика, псевдо – Слава Стецько) (14.05.1920–12.03.2003) – відома українська громадсько-політична діячка світового національно-визвольного, антибільшовицького та антиімперського руху, націонал-патріотка, дипломатка, депутатка – стала впливовою частиною політичного становлення української нації та держави. Вона змогла виховати у собі міцну волю і прагнення до захисту суверенного буття та розвитку України, усвідомлюючи її геополітичну суб'єктність у ставленні до інших націй і народів. Не зважаючи на довгий час перебування в еміграції з 1944 по 1991 рр., політичні переслідування та тиск з боку радянського режиму, вона завжди наголошувала, що є україркою, представляла Українську державу та відстоювала інтереси українців на міжнародному рівні. Після відновлення незалежності й повернення в Україну Я. Стецько продовжила свою послідовну працю, присвячену розбудові українського парламентаризму та демократії. У незалежній Україні впродовж 1991 – 2001 рр. Я. Стецько очолювала Організацію Українських Націоналістів (далі – ОУН), 1992 – 2003 рр. – Голова політичної партії Конгресу Українських Націоналістів; була депутатом трьох скликань, а також проводила активну

громадську та просвітницьку роботу [6; 7; 21; 28].

Соратниця провідника ОУН С. Бандери, помічниця та дружина ідеолога партії Я. Стецька, Я. Стецько, пройшовши вишкіл ОУН, досягла значних управлінських політичних посад завдяки своєму таланту, освіті, гарту та лідерським якостям. Це дало їй можливість мати вплив на формування суспільно-політичної думки як в Україні, так і за кордоном, вести видавничу та редакторську діяльність, щоб доносити ідею відновлення Української Самостійної Соборної Держави до ширших мас громадськості та розпаду Союзу Радянських Соціалістичних Республік (далі – СРСР). Після повернення в Україну вона продовжувала сприяти розвитку української законотворчості у парламенті й становленню української політичної нації, створивши й очоливши політичну партію КУН (1992 – 2003 рр.), що діяла на основі націоналістичної ідеології [28, с. 4].

У публічному дипломатичному просторі Я. Стецько відома своєю участю у діяльності міжнародних антикомуністичних, антиімперських та антибільшовицьких організацій, зокрема, як Президент Антибільшовицького Блоку Народів (далі – АБН), англ. – *Anti-Bolshevik Blok of Naion, ABN* (1986 – 1996 рр.); Голова Проводу ОУН (бандерівська) (1991 р. – початок 2000-х); постійна делегатка Світової Антикомуністичної Ліги (далі – САКЛ), англ. – *World Anti-Communist League, WACL*; Антикомуністичної Ліги Азіатських Народів (далі – АКЛАН), англ. – *Asian Peoples Anti-Communist League, APACL*; Європейської Ради Свободи, (далі – ЄРС), англ. – *European Freedom Council, EFC* та ін. [19; 28, с. 8].

Загалом найголовнішими позиціями, яких дотримувалась та відстоювала Я. Стецько у міжнародному полі, були перш за все – розвал СРСР і поновлення демократичного ладу в пострадянських республіках; відновлення Україною незалежності; відстоювання членства України в Європейському Союзі (далі – ЄС), англ. – *European Union, EU*, налагодження міждержавного співробітництва з Україною в рамках Організації Об'єднаних Націй (далі – ООН), англ. – *United Nations, UN*, а також вступ України до Північноатлантичного альянсу (далі – НАТО), англ. – *North Atlantic Treaty Organization, NATO* та ін. [19; 28].

Згадані міжнародні політичні організації були головним фронтом боротьби з «російським імперіалістичним комунізмом» [28, с. 8], основним завданням яких було досягти розпаду СРСР – «імперії Зла» і підтримати окремі національні держави на шляху до незалежності, що, врешті-решт, і сталося. Проте злочини комуністичного режиму так і не були покарані, й тому на початку XXI ст. світ знову опинився перед загрозою третьої світової війни. Після 24.02.2024 р., тобто після повномасштабного збройного нападу Росії на Україну, міжнародним організаціям необхідно переглянути свої повноваження та винайти дієві інструменти для стримування російської неоімперської зовнішньої політики, що несе загрозу руйнуванню основних засад мирного співіснування об'єднаних націй світу і створює прецедент неможливості врегулювання регіональних конфліктів засобами міжнародної дипломатії.

Саме на дипломатичні зусилля покладалися громадсько-політичні діячі, відстоюючи інтереси Української держави за кордоном у середині XX – на

початку XXI ст. Основною діяльністю Я. Стецько було виконання нею особисто та під її керівництвом значного обсягу щоденної організаційної роботи, а саме: налагодження міжнародних зв'язків та розвиток відносин з різними осередками української еміграції (державними, громадськими, культурними, мистецькими, молодіжними, інформаційними та ін.), а також із громадсько-політичними діячами країн перебування, що підтримували ідеї української державної незалежності; реалізація іміджевих, популяризаторських, інформаційних та ін. проєктів за кордоном на підтримку України (демонстрації, пікети, блокування тощо); координація роботи партійних осередків ОУН та КУН як в Україні, так і за кордоном; участь у роботі міжнародних заходів (зустрічей, з'їздів, конференцій та ін.); активна видавнича та редакційна діяльність; міжнародний напрям парламентської діяльності і т. п.

У міжнародній дипломатичній діяльності Я. Стецько можна умовно виділити три хронологічні періоди.

Перший – національно-патріотична та громадсько-політична боротьба за відстоювання інтересів Української самостійної держави у повоєнний період в еміграції разом із Я. Стецьком в ОУН (1944 – 1986 рр.) проти російського імперіалізму і більшовизму, захист прав поневолених Росією народів та участь у роботі таких міжнародних політичних організацій, як АБН, САКЛ, АКЛАН, ЄРС та ін. [19, с. 178–190; 21, с. 35–48].

Другий – діяльність в еміграції після смерті Я. Стецька і до відновлення незалежності України як Голови Проводу ОУН та Президента АБН (1986 – 1991 рр.). Приміром, свою діяльність в еміграції як керівника ОУН Я. Стецько

детально змалювала у спогадах, які записав Д. Куделя [28, с. 67–163]. Коротку хроніку транснаціональної діяльності АБН подано у ґрунтовній праці історика Г. Роя, де також йдеться про особистий внесок Я. Стецько у діяльність цієї організації та пов'язаних із нею об'єднань [19, с. 178–190; 21, с. 35–48].

Третій – парламентська та дипломатична робота після повернення в незалежну Україну, виконання обов'язків депутата та голови партії КУН (1991 – 2003 рр.), а також участь у формуванні національно-патріотичного крила у парламенті на противагу залишкам проросійських сил та «п'ятій колонії кремля». У цей час Я. Стецько набула повноважень депутата Верховної Ради України і продовжила підтримувати міжнародні зв'язки вже як Голова КУН, Голова Проводу ОУН та Голова АБН. З розпадом СРСР, тобто з 1991 р., САКЛ трансформувалася у Світову Лігу за Свободу і Демократію, а АКЛАН стала називатися Азійсько-Тихоокеанською Лігою за Свободу і Демократію, отримавши згодом, у 1993 р., статус неурядової організації при ООН [18; 22]. Я. Стецько брала участь у засіданнях цих організацій. Це давало їй змогу продовжувати боротьбу за свободу та демократію поневолених народів з авторитарним російським режимом.

Міжнародну дипломатичну діяльність Я. Стецько можна охарактеризувати за окремими напрямками: представницький, видавничий і редакторський та парламентський.

1. Представницька діяльність. Я. Стецько була постійною делегаткою у роботі міжнародних організацій, організаторкою конференцій, симпозіумів та інших численних заходів, де виступала з

доповідями, заявами тощо. Дипломатична робота Я. Стецько виявлялася у тому, що вона представляла посткомуністичні та східноєвропейські народи на заходах АБН, що насправді був створений для боротьби з більшовиками 21–22 листопада 1943 р. з ініціативи ОУН (б) на таємній I-й Конференції поневолених народів Східної Європи і Азії в Україні. «Ініціаторами створення були представники бандерівського крила українських націоналістів – ОУН (б)» [19, с. 14]. У 1946 р. в еміграції у Мюнхені (Німеччина) АБН вже постав як міжнародна неурядова антикомуністична організація і діяв до 1996 р. «АБН об'єднав навколо ідеї визвольної боротьби з совецьким комунізмом понад десятків емігрантських організацій Східної Європи та Азії» [19, с. 14].

З головування Я. Стецько в АБН та КУН 2–3 вересня 1995 р. розпочався II Збір КУН, де працювала секція АБН, на якій у виступі Голови Українського комітету АБН М. Базелюк було виголошено нову концепцію діяльності АБН, головна ідея якої полягала у відстоюванні прав націй у світі без імперії [3].

Також Я. Стецько була постійним делегатом САКЛ, що діяла з 1967 р., брала участь у інших міжнародних конференціях та заходах. У політичних товариських зустрічах АКЛАН та ЄРС вона була представником від України. В одному з інтерв'ю Я. Стецько згадувала про це: «Конференція Європейської Ради відбулася у Мюнхені 6 липня, а у Брюсселі пройшла конференція Світової Антикомуністичної Ліги. На ній було змінено назву організації на Світову Лігу за свободу та демократію» [18; 22].

Очолити АБН після смерті свого чоловіка Я. Стецька у 1986 р., Я. Стецько

добре розуміла, що антикомуністичний політичний блок – це саме та міжнародна організація, яка спільними зусиллями має продовжувати відстоювати інтереси постраждалих від російської агресії народів. Як Президент АБН Я. Стецько доклала величезних зусиль, щоб поширювати передусім в Україні зокрема й у світі загалом правдиву інформацію про події, виступаючи з численними промовами, заявами та зверненнями на конференціях та інших заходах і акціях у різних країнах світу. Володіючи декількома іноземними мовами, вона на високому дипломатичному рівні працювала з лідерами поневолених народів світу [19].

2. Видавнича та редакторська діяльність. Другим важливим напрямом її міжнародної діяльності була розбудова видавничої справи ОУН та АБН. Британським осередком ОУН у 1949 р. була заснована Українська Видавнича Спілка. При ній у Лондоні діяла Українська Інформаційна Служба (далі – УІС, англ. – *Ukrainian Information Service*) – агентство, створене для розповсюдження інформації про події в Україні та на пов'язані теми [1]. АБН через УІС видавав свої друковані періодичні та неперіодичні видання. Деякі з них можна знайти на інтернет-сайті «Архів ОУН» (ouhuis.info), де розміщені фонди, колекції та електронна бібліотека ОУН, в якій є оцифровані примірники видань. Наразі особливий фонд Слави Стецько (ф. 25) знаходиться на стадії упорядкування [1]. Частково інформація міститься на сайті «Націоналістичний портал» (ukrnationalism.com) [9].

Найвідоміші періодичні видання АБН: «Визвольна політика», «Визвольний шлях», *The Ukrainian Review* та «Свобода народів» [1; 10].

«Визвольна політика» – український суспільно-політичний часопис-місячник. Заснований у Німеччині Проводом Закордонних Частин ОУН у 1946 р. Упродовж періоду існування видавався на циклостилі виключно для членів АБН до 1949 р. Тематика – історія, міжнародні відносини. Виходив протягом 1946–1949 рр. у Празі (Чехія) та Мюнхені (Німеччина) [1; 10].

«Визвольний шлях» – український суспільно-політичний, літературний і науковий часопис-місячник ОУН. Заснований у Лондоні в 1948 р. Видавався в Лондоні та Києві Українською Видавничою Спілкою УІС протягом 1948–2009 рр. У часописі публікувалися як ідеологічні матеріали на такі теми: міжнародна політика й економіка УРСР, історія ОУН та Української Повстанської Армії, тощо, так і з історії та археології України, літератури, музико- та мистецтвознавства; проза й поезія авторів-емігрантів та членів підпілля ОУН, переклади творів художньої літератури, спогади істориків та політичних діячів, передруки творів української літератури періоду Розстріляного відродження та «шістдесятників», література самвидаву та політичні документи, огляди книжок, новини й аналітика щодо діяльності націоналістичної опозиції в Україні, хроніка з життя як в еміграції, так і в УРСР та ін. [1; 10].

The Ukrainian Review – англomовний кварталник, видання Союзу Українців у Великій Британії разом з Організацією Оборони Чотирьох Свобід України у США і Лігою Визволення України в Канаді. Журнал виходив у Лондоні з 1954 по 1999 р. Перші редактори – В. Державін і В. Орелецький, з 1965 р. – Слава Стецько. Журнал присвячений визвольній

боротьбі поневолених Росією народів, зокрема України, особливо радянського періоду. Окрім статей, у ньому публікувалися документи з руху опору, інформація з України; огляд нових публікацій з історії, літератури, міжнародних відносин, політики [1; 10].

«Свобода народів» – часопис поневолених народів. Заснований АБН у 1994 р., виходив протягом 1995 – 1996 рр. і був присвячений національно-визвольній боротьбі поневолених народів проти російських окупантів. Тематика – історія, міжнародні відносини, політика. Шеф-редактор журналу – М. Базелюк. Архів ОУН (Лондон) оцифрував та розмістив у вільному доступі на своєму інтернет-сайті випуски цього журналу. Видавався у Львові – Києві (Україна), Торонто (Канада), Нью-Йорку (США). У журналі було опубліковано два інтерв'ю Я. Стецько, назви яких розкривають її позицію: «У ХХІ столітті немає місця для імперій» («Свобода народів». 1995. № 1. С. 3–7); «АБН у боротьбі за волю народів» («Свобода народів». 1995. № 2. С. 62–67) та доповідь Голови КУН Слави Стецько на II Зборі КУН «В ім'я нації і держави» («Свобода народів». 1995. № 4. С. 16–20) [1; 10].

Найвідоміші неперіодичні видання АБН – *ABN Correspondence* та *News from Ukraine*. *ABN Correspondence* – інформаційний бюлетень Проводу Закордонних Частин ОУН. Редактор – Я. Стецько. Бюлетень АБН став головним друкованим органом АБН після журналу «Визвольна політика» і видавався з лютого 1950 р. по 2000 р. англійською, німецькою, французькою та російською мовами. Тематика – економіка, історія, культура, міжнародні відносини, політика [1; 10].

News from Ukraine – англомовний

інформаційний вісник, заснований у червні 1971 р. Видавався та редагувався до 1982 р. у Лондоні УІС. У віснику повідомлялося про останні події, пов'язані з боротьбою за національну незалежність та права людини. Тематика – історія, міжнародні відносини, політика, право [1; 10].

3. Парламентська діяльність. Після розпаду СРСР 26 грудня 1991 р. АБН міг змінити свою діяльність на більш ліберальну, але почалася хвиля національного самовизначення пострадянських народів. Проте Я. Стецько як Голова Проводу ОУН, Президент АБН та Голова КУН прийняла рішення, що необхідно продовжувати антиімперську боротьбу. Після початку російсько-чеченської війни, що тривала з 11 грудня 1994 р. до 31 серпня 1996 р., АБН почав підтримувати боротьбу за демократичне самовизначення народів Закавказзя, що намагалися зберегти свою свободу і незалежність, організовуючи політичний тиск на окупаційну політику уряду Росії з боку інших країн, відстоюючи демократичне право націй на самовизначення та проводячи збір гуманітарної допомоги постраждалим від російської агресії у російсько-чеченських війнах [19, с. 168; 21, с. 33–48]. Підтримка від АБН, САКЛ та ЄРС була виключно політичною і полягала у боротьбі з новітнім російським імперіалізмом, що хотів відновити свій вплив на народи Кавказу та нівелювати і поглинути демократичні рухи, що з'явилися в Чечні (Ічкерії), та порушувати права людей на вільне й демократичне самовизначення у Грузії. Під тиском Росії ці нації досі, як і Україна, продовжують боротися за національне самовизначення та за вихід з-під її політичного впливу і за обрання

проєвропейського вектора розвитку [1; 10].

Тож принципова позиція Президента АБН у боротьбі поневолених народів за свої демократичні права сприяла формуванню у середині 90-х років ХХ ст. – на початку 2000-х образу України у світі як форпосту боротьби за свободу у Східній Європі.

В українському парламенті Я. Стецько боролася за узаконення на державному рівні та визнання міжнародними організаціями й урядами інших країн таких позицій: 1) засудження діяльності комуністичного і націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів та заборону їхньої символіки (Закон України № 317–VIII від 09.04.2015); 2) належної оцінки важливості офіційного визнання ОУН революційної та УПА і їх внеску у боротьбу за державність України; узаконення правового статусу та вшанування пам'яті борців за незалежність України у ХХ ст.; отримання правового статусу учасників бойових дій особами, які брали участь у всіх формах політичної, збройної чи іншої колективної або індивідуальної боротьби за незалежність України у складі націоналістичних організацій, структур та формувань, таких як ОУН, АБН та ін. (Закон України № 314–VIII від 09.04.2015); 3) посилення соціального захисту учасників боротьби за незалежність України у ХХ ст. (Закон України № 2640 – VIII від 06.12.2018 р.); 4) визнання Голодомору 1932–1933 рр. в Україні геноцидом українського народу (Закон України № 376 – V від 28.11.2006 р.) та ін. [16].

На жаль, за життя Слава Стецько, як і багато інших борців за незалежність України, так і не змогла побачити здійснення всіх своїх задумів і мрій, проте її

зусилля у парламенті не були марними і втілилися згодом у перелічені вище Закони України та мали вплив на формування зрілої української демократії і становлення української політичної нації. Прийняття одного з них відбулося за її життя, коли український парламент законодавчо закріпив статус жертв нацистських переслідувань (остарбайтерів – людей, вивезених нацистами протягом війни на примусові роботи до Німеччини) та їх соціальну підтримку (Закон України № 1584 – III від 23.03.2000 р.) [16].

Висновки. Отже, узагальнивши досвід міжнародної національно-визвольної та громадсько-політичної діяльності Я. Стецько, можна стверджувати, що він був вагомим в історії відновлення державної незалежності України. Її можна вважати прикладом української жінки-політика міжнародного рівня, ім'я якої асоціюється з українським національним патріотизмом. Вагомість її внеску полягає в тому, що: 1) зберігши свою патріотичну позицію та національну ідентичність, вона у перехідний кризовий період державницького та національного становлення України стійко протистояла політиці радянського та пострадянського комуністично-тоталітарного режиму, брала активну участь у протидії російському впливу на громадянське суспільство й відстоювала проєвропейський вектор руху української політичної нації; 2) сприяла розвитку націонал-патріотичних, громадсько-політичних та державно-політичних рухів та виведенню їх на міжнародні впливові позиції і з гідністю та розумом протидіяла російським впливам як у внутрішній, так і в зовнішній політиці України; 3) працювала як у підпіллі, так і у вимушеній

політичній еміграції поруч із іншими борцями за незалежність України ХХ ст.; 4) після повернення з еміграції намагалася об'єднати національно-патріотичні сили в українському парламенті навколо української національно-визвольної ідеї та створити потужне середовище протидії проросійським втручанням у національно-визвольні та державотворчі процеси в Україні; 5) проводила антибільшовицьку та антирадянську боротьбу, очоливши ОУН, АБН та КУН, підтримувала представників поневолених націй та українців в Україні і діаспорі; 6) розвивала націоналістичний громадсько-політичний рух в Україні на початку кризового пострадянського періоду; 7) під її проводом революційна ОУН (б), разом із парламентською партією КУН, виховала нову генерацію українських націоналістів, що за своїм ідеологічним змістом та партійним спрямуванням стала дієвим інструментом в очищенні української влади від комуністичних та соціалістичних впливів і формуванні поміркованого українського парламентаризму початку 90-х – початку 2000 років в Україні; 8) працювала над налагодженням міжнародних зв'язків України з українською діаспорою тощо.

Охарактеризовано особистий внесок Я. Стецько у становлення та розвиток української публічної дипломатії у період від середини ХХ – до початку ХХІ ст. Виокремлено основні напрями її міжнародної діяльності: 1) участь у створенні та роботі міжнародних антибільшовицьких, антикомуністичних та антиімперських організацій, що відстоювали права поневолених народів; 2) організація видавничої справи ОУН та АБН, зокрема редагування періодичних та неперіодичних видань; 3) парламентська робота

щодо узаконення державою та міжнародного визнання позицій, які стосувалися засудження діяльності комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів та заборони їхньої символіки; 4) належної оцінки важливості офіційного визнання діячів ОУН, АБН та ін. як борців за незалежність України у ХХ ст.; 5) визнання Голодомору 1932–1933 рр. в Україні геноцидом українського народу; 6) законодавчого закріплення статусу жертв нацистських переслідувань (остарбайтерів) та їх соціальної підтримки тощо.

Я. Стецько назавжди залишиться в пам'яті поколінь нескореною й незламною жінкою, громадсько-політичною діячкою та націонал-патріоткою, яка відстоювала українську національну ідею в українському громадянському суспільстві та сприяла розбудові української політичної нації в українській незалежній державі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Архів ОУН. Українська Інформаційна Служба – Лондон. URL: <https://ounuis.info/> (дата звернення: 04.12.2024).
2. Багрянний, Сергій. Від АБН – до фронту народів, що зазнали агресії з боку Росії. *Український погляд* від 19 квітня 2016. URL: <https://ukrpohliad.org/life/vid-abn-do-frontunarodiv-shho-zaznaly-agresiyi-z-boku-rosiyi.html> (дата звернення: 04.12.2024).
3. Базелюк, М. Концепція діяльності Антибільшевицького блоку народів в сучасних умовах. *Свобода народів*. 1994. № 4. С. 42–49.
4. *Восьмий Надзвичайний Збір Організації Українських Націоналістів (ОУН): матеріали й Постанови*. Бібліотека Українського Підпільника. Ч. 17. Видання Української Центральної Інформаційної Служби (УЦІС). Б. м., 1991. 261 с.
5. Кононенко, П. П., Пономаренко, А. Ю.

Українознавство: конспект лекцій. Київ, 2005. 392 с.

6. Мельничук, Б. І., Сагайдак, М. І., Уніят, В. Б. *Вірна дочка України. Слава Стецько: життєпис у боротьбі*. [Вид. 2-ге]. Тернопіль, 2011. 127 с.: іл.

7. Міщанчук, Н. Слава Стецько – символ незламного духу України. *Українки в історії ХХ–ХХІ століття* / В. Борисенко, П. Кононенко, Є. Сверстюк [та ін.] Київ, 2012. С. 115–122.

8. Музей Слави Стецько в с. Юшківцях. URL: <http://old.dailyviv.com/3D/stecko/> (дата звернення: 04.12.2024).

9. Націоналістичний портал. URL: <https://ukrnationalism.com/> (дата звернення: 04.12.2024).

10. Отрошко, Л. Висвітлення національно-визвольної боротьби України проти росії у друкованих виданнях АБН. «*Свою Україну любіть!*»: збірник матеріалів III Всеукраїнських наукових читань з міжнародною участю (м. Київ, НДІУ, 29.06.2023 р.) / автор-упорядник: Фігурний Ю. С.; організаційний секретар: Шакурова О. В. Київ, 2024. С. 54–57. URL: <https://ndiu.knu.ua/elektronna-biblioteka/zbirnyk-materialiv-iii-vseukrainski-naukovi-chytannia-z-mizhnarodnoiu-uchastiu-svoiu-ukrainu-liubit> (дата звернення: 04.12.2024).

11. Отрошко, Л. Внесок Ярослави Стецько у становлення української публічної дипломатії (середина ХХ – початок ХХІ ст.). *Ціна свободи: від Української революції 1917 – 1921 рр. до російсько-української війни*: матеріали II Міжнародної наукової конференції (м. Київ, 22–23 листопада 2024 р.).

12. Отрошко, Л. Громадсько-політична діяльність Слави Стецько в контексті етнокультурних процесів в Україні у період від середини 80-х років ХХ ст. до початку 2000-х років. *Українознавство*. 2018. №3. С. 62–81. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ukr_2018_3_6 (дата звернення: 04.12.2024).

13. Отрошко, Л. Історіографічний огляд праць, присвячених життю і діяльності Ярослави Стецько в контексті

етнокультурних, державотворчих та націєтворчих процесів в Україні. *Гілея*. Збірник наукових праць. Випуск 157. Історичні науки. 2020. С. 102–108. URL: <http://gileya.org/index.php?ng=library&cont=long&id=228> (дата звернення: 04.12.2024).

14. Отрошко Л. Міжнародна діяльність Ярослави Стецько та її боротьба за українську державність. *Українознавчі рефлексії сучасних соціокультурних процесів*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 190-й річниці відкриття Київського національного університету імені Тараса Шевченка (м. Київ, 24 жовтня 2024 р.). Київ, 2024. С. 133–137. URL: <https://ndiu.knu.ua/elektronna-biblioteka/materialimizhnarodnoji-naukovo-praktichnoji-konferentsiji-ukrajinoznavchi-refleksiji-suchasnikh-sotsiokulturnikh-protsesiv> (дата звернення: 04.12.2024).

15. Отрошко, Л. Міжнародна культурно-просвітницька та дипломатична діяльність Ярослави Стецько задля збереження української ідентичності в еміграції. *Проблеми ідентичності культурної спадщини України в умовах російсько-української війни та у повоєнний період*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, Україна (Київ, НДІУ, 25.05.2023 р.) / за загальною редакцією Стадника М. М. Відповідальний редактор: Ятченко В. Ф.; організаційний секретар: Сцібан О. Є. Київ, 2023. С. 227–231.

16. Отрошко, Л. Парламентська діяльність Слави Стецько: державотворчі та етнокультурні аспекти (початок 1990-х – початок 2000-х). *Етнокультурний розвиток українського суспільства в умовах політики реваншу Російської Федерації (1991–2021)* / МОН України; НДІУ; Авт. кол.: Фігурний Ю. С. (керівник проекту, автор-упорядник, науковий редактор), Безсмертна Н. С., Отрошко Л. Г., Семенова О. В., Чирков О. А. Київ, 2021. С. 104–125. URL: https://ndiu.org.ua/images/elektr_bibl/etn_roz_2021.pdf (дата звернення: 04.12.2024).

17. Позняк, Н., Хоменко, О. Про громадсько-політичного діяча Ярославу

Стецько. *Українські вісники*. Тернопіль, 2008. С. 144–148.

18. Про Світову Лігу за свободу і демократію розповідає Ярослава Стецько, голова АБН (розмову вели Я. Грицак, О. Кривенко, І. Марків). *Поступ*. Часопис Товариства Лева. 1990. № 1. С. 5.

19. Рій, Г. Є. *Нарис історії Антибольшевицького блоку народів*: монографія. Київ, 2021. 236 с.

20. Романишин, Л. Ярослава Стецько: життя і діяльність. *Українська історична біографістика: забуте і невідоме*. Тернопіль, 2008. Ч. 2. С. 218–223.

21. *Слава Стецько – донька української нації. Спогади сучасників* / автори, упорядники і керівники проекту М. Чепіжко, В. Чепіжко. Київ, 2011. 208 с.

22. Степан Бандера – від символу до історичної постаті / авт. І. Марків, С. Пахолків. *Поступ*. Часопис Товариства Лева, 1990, № 1. С. 4.

23. Степико, М. Щодо поняття нації. *Українська політична нація: проблеми становлення*: зб. наук. ст. / за ред. М. М. Розумного (заг. ред.), М. Т. Степика, В. М. Яблонського. Київ, 2012. С. 23–31. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2012-12/ukr_nasya-c7129.pdf (дата звернення: 04.12.2024).

24. Стецько Слава. *Енциклопедія українознавства: словникова частина*: в 11 т. Париж; Нью-Йорк; Львів, 1973. Т. 8. С. 3049–3062. URL: <http://litopys.org.ua/encycl/euii235.htm> (дата звернення: 04.12.2024).

25. Стецько Ярослава Йосипівна, Стецько Ярослав Семенович. *Хто є хто на Тернопільщині. Видатні земляки*: довідково-біографічне видання. Вип. 1. Київ, 2004. С. 195.

26. Стецько Ярослава Йосипівна. *Жінки України*: біографічно-енциклопедичний словник. Київ, 2001. С. 432.

27. Стецько Ярослава Йосипівна. *Імена України*: біографічний щорічник. Київ, 2002. С. 537–538.

28. *Слава Стецько. Жінка, яка творила*

незалежну Україну. Автобіографія / Дмитро Куделя. Київ, 2021. 200 с.

29. Українська жінка у визвольній боротьбі (1940–1950 рр.): бібліографічний довідник. Вип. 2 / упорядник Н. П. Мудра. Київ, 2006. 192 с.

30. *Українська політична нація: генеза, стан, перспективи* / за ред. В. С. Крисаченка; Національний інститут стратегічних досліджень. Київ, 2004. 647.

REFERENCES

1. *OUN Archives. Ukrainian Information Service – London*. [online] Available at: <https://ounuis.info/> [Accessed 4 Dec. 2024]. [in Ukr.]

2. Bagrianyi, S. (2016). From ABN to the Front of Peoples who Suffered Aggression from Russia. *Ukrainian View*. April 19, 2016. [online] Available at: <https://ukrpohliad.org/life/vid-abn-do-frontu-narodiv-shho-zaznaly-agresiyi-z-boku-rosiyi.html> [Accessed 4 Dec. 2024]. [in Ukr.]

3. Bazeliuk, M. (1994). The Concept of the Activities of the Anti-Bolshevik Bloc of Peoples in Modern Conditions. *Freedom of Peoples*. No. 4, pp. 42–49. [in Ukr.]

4. *The Eighth Extraordinary Meeting of the Organization of Ukrainian Nationalists (OUN)*. (1991) Materials and Resolutions. Library of the Ukrainian Underground Worker Ch. 17. Publication of the Ukrainian Central Information Service (UCIS). 261 p. [in Ukr.]

5. Kononenko, P., Ponomarenko, A. (2005). *Ukrainian Studies: Lecture Notes*. Kyiv, 392 p. [in Ukr.]

6. Melnychuk, B., Sahaidak, M., Uniat, V. (2011). *Faithful Daughter of Ukraine. Slava Stetsko: Biography in Struggle*. [Ed. 2nd]. Ternopil: Aston. 127 p. [in Ukr.]

7. Mishchanchuk, N. (2012) Slava Stetsko – a Symbol of the Indomitable Spirit of Ukraine. *Ukrainian Women in the History of the XX–XXI Centuries*. Kyiv, pp. 115–122. [in Ukr.]

8. *Museum of Glory Stetsko in the Village of Yushkivtsi*. [online] Available at: <http://old.dailylyviv.com/3D/stecko/> [Accessed 4 Dec. 2024]. [in Ukr.]

9. *Nationalist Portal*. [online] Available at: <https://ukrnationalism.com/> [Accessed 4 Dec. 2024]. [in Ukr.]
10. Otroshko, L. (2024) Coverage of the National Liberation Struggle of Ukraine against Russia in Printed Publications of the Ukrainian National Academy of Sciences. "Love your Ukraine!": The Materials of the III All-Ukrainian Scientific Readings with International Participation (Kyiv, RIUS, 29 June 2023) pp. 54–57. [online] Available at: <https://ndiu.knu.ua/elektronna-biblioteka/zbirnyk-materialiv-iii-vseukrainski-naukovi-chytannia-z-mizhnarodnoiu-uchastiu-svoiu-ukrainu-liubit> [Accessed 4 Dec. 2024]. [in Ukr.]
11. Otroshko, L. (2024) Yaroslava Stetsko's Contribution to the Formation of Ukrainian Public Diplomacy (Mid-20th – Early 21st Centuries). *The Price of Freedom: from the Ukrainian Revolution of 1917 – 1921 to the Russian-Ukrainian War*: Materials of the II International Scientific Conference (Kyiv, 22-23 November 2024). [in Ukr.]
12. Otroshko, L. (2018) Public and Political Activities of Slava Stetsko in the Context of Ethnocultural Processes in Ukraine from the Mid-80s of the 20th Century to the Beginning of the 2000s. *Ukrainoznavstvo* (Ukrainian Studies), No. 3, pp. 62–81. [online] Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ukr_2018_3_6 [Accessed 4 Dec. 2024]. [in Ukr.]
13. Otroshko, L. (2020) Historiographical Review of Works Dedicated to the Life and Activities of Yaroslava Stetsko in the Context of Ethnocultural, State-Building and Nation-Building Processes in Ukraine. *Gileia*. Collection of Scientific Works. Issue 157. Historical Sciences, pp. 102–108. [online] Available at: <http://gileya.org/index.php?ng=library&cont=long&id=228> [Accessed 4 Dec. 2024]. [in Ukr.]
14. Otroshko, L. (2024) International Activities of Yaroslava Stetsko and her Struggle for Ukrainian Statehood. *Ukrainian Studies Reflections on Modern Socio-Cultural Processes*: Materials of the International Scientific and Practical Conference Dedicated to the 190th Anniversary of the Opening of the Taras Shevchenko National University of Kyiv (Kyiv, October 24, 2024). Kyiv, pp. 133–137. [online] Available at: <https://ndiu.knu.ua/elektronna-biblioteka/materiali-mizhnarodnoji-naukovo-praktichnoji-konferentsiji-ukrajinoznavchi-refleksiji-suchasnikh-sotsiokulturnikh-protsesiv> [Accessed 4 Dec. 2024]. [in Ukr.]
15. Otroshko L. (2023) International Cultural, Educational and Diplomatic Activities of Yaroslava Stetsko for the Preservation of Ukrainian Identity in Emigration. *Problems of the Identity of the Cultural Heritage of Ukraine in the Conditions of the Russian-Ukrainian War and in the Post-War Period*: Materials of the International Scientific and Practical Conference, Ukraine (Kyiv, RIUS, 25 May 2023). Kyiv, pp. 227–231. [in Ukr.]
16. Otroshko, L. (2021) Parliamentary Activity of Slava Stetsko: State-Building and Ethno-Cultural Aspects (Early 1990s – Early 2000s.) *Ethnocultural Development of Ukrainian Society in the Context of the Policy of Revenge of the Russian Federation (1991–2021)*. MES of Ukraine; RIUS; pp. 104–125. [online] Available at: https://ndiu.org.ua/images/elektr_bibl/etn_roz_2021.pdf [Accessed 4 Dec. 2024]. [in Ukr.]
17. Pozniak, N., Khomenko, O. (2008). About the Public and Political Figure Yaroslava Stetsko. *Ukrainian Bulletins*. Ternopil, pp. 144–148. [in Ukr.]
18. Yaroslava Stetsko, Head of the ABN, Talks about the World League for Freedom and Democracy (the Conversation was Conducted by Ya. Hrytsak, O. Kryvenko, and I. Markiv) (1990). *Postup*. Journal of the Lion Society. No. 1, 5 p. [in Ukr.]
19. Rii, H. (2021) *An Outline of the History of the Anti-Bolshevik Bloc of Peoples: A Monograph*. Kyiv, 236 p. [in Ukr.]
20. Romanyshyn, L. (2008) Yaroslava Stetsko: Life and Activity. *Ukrainian Historical Biography: Forgotten and Unknown*. Ternopil, Part 2, pp. 218–223. [in Ukr.]
21. Chepizhko, Zh., Chepizhko, V., comp. (2011). *Slava Stetsko – a Daughter of Ukrainian*

Nation. Memories of the Contemporaries. Kyiv, 208 p. [in Ukr.]

22. Markiv, I., Pakholkiv, S. Stepan Bandera – from Symbol to Historical Figure (1990). *Postup*. Journal of the Lion Society. No. 1, 4 p. [in Ukr.]

23. Stepyko, M. On the Concept of a Nation (2012). *Ukrainian Political Nation: Problems of Formation: Collection of Scientific Articles*. Kyiv, pp. 23–31. [online] Available at: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2012-12/ukr_nacya-c7129.pdf [Accessed 4 Dec. 2024]. [in Ukr.]

24. Stetsko Slava (1973) *Encyclopedia of Ukrainian Studies: Dictionary Part: in 11 Vols*. Paris; New York; Lviv, T. 8, pp. 3049–3062. [online] Available at: <http://litopys.org.ua/encycl/euii235.htm> [Accessed 4 Dec. 2024]. [in Ukr.]

25. Stetsko Yaroslava Iosypivna, Stetsko

Yaroslav Semenovich (2004) *Who is Who in the Ternopil Region. Outstanding Countrymen: Reference and Biographical Edition*. Issue 1. Kyiv, 195 p. [in Ukr.]

26. Stetsko Yaroslava Iosypivna (2001) *Women of Ukraine: Biographical and Encyclopedic Dictionary*. Kyiv, 432 p. [in Ukr.]

27. Stetsko Yaroslava Iosypivna (2002). *Names of Ukraine: Biographical Yearbook*. Kyiv, pp. 537–538. [in Ukr.]

28. Stetsko, S. (2021). *Slava Stetsko. The Woman Who Created Independent Ukraine: An Autobiography*. Kyiv, 200 p. [in Ukr.]

29. Mudra, N., comp. (2006). *Ukrainian Woman in the Liberation Struggle (1940–1950): Bibliographic Reference Book*. Issue 2. Kyiv, 192 p. [in Ukr.]

30. *Ukrainian Political Nation: Genesis, State, Prospects*. (2004). National Institute of Strategic Research. Kyiv, 647 p. [in Ukr.]

Summary

EXPERIENCE OF INTERNATIONAL NATIONAL-PATRIOTIC AND PUBLIC-POLITICAL ACTIVITY OF YAROSLAVA STETSKO

Liubov OTROSHKO

orcid.org/0000-0002-1204-7493

junior research fellow

of RIUS of Taras Shevchenko National University of Kyiv

The relevance of the research. For national-patriotic education, especially in the conditions of the modern Russian-Ukrainian war, it is very important to update knowledge about the personal significant contribution of fighters to the restoration of Ukrainian state independence, the development of Ukrainian public diplomacy, and the formation of the Ukrainian political nation, in particular such a legendary figure as Ya. Stetsko. This study provides an opportunity to learn a historical lesson, the essence of which is that resistance to Russian occupation and the struggle to preserve the geopolitical subjectivity of the Ukrainian state is important for Ukrainians at all levels of international cooperation. The international public and political activity of Ya. Stetsko is a vivid example of the national liberation struggle against Russian enslavement, this experience must be studied in order to form a conscious national-patriotic position.

The **purpose** of the article is to summarize and analyze the main directions of the international national-patriotic, public and political activity of Ya. Stetsko, and characterize her personal contribution to the formation of Ukrainian public diplomacy, the development

of the Ukrainian state, and the Ukrainian political nation in the mid-20th – early 21st centuries.

Conclusions. Thus, the article summarizes the experience of international national liberation and public political Ya. Stetsko, analyzes her participation in the national liberation struggle for the restoration of the state independence of the Ukrainian state and the formation of the Ukrainian political nation in the mid-20th – early 21st centuries. The knowledge that Ya. Stetsko is an example of a Ukrainian woman politician of the international level, whose name is associated with Ukrainian national patriotism and fighters for the independence of Ukraine, is updated. Her personal contribution to the formation and development of Ukrainian public diplomacy is characterized.

Keywords: Ukraine, Ukrainians, Yaroslava Stetsko, international activity, Ukrainian political nation.